

**Filozofická fakulta
Univerzita Hradec Králové
Hodnocení bakalářské práce**

Posudek oponenta práce

Jméno autora: Barbora Bönschová

Název práce: Erby a jejich užívání u majitelů hradu Bítova od středověku do roku 1945

Oponent práce: Mgr. Petr Polehla, Ph.D.

Práce Barbory Bönschové se zabývá erby a jejich využitím u majitelů hradu Bítova. Zejména mělo být cílem práce „určit, jak a kde jednotliví majitelé erby užívali a co tím zamýšleli“ a dále „jakou roli v jejich životě erby hrály a jak je vnímali“. Autorka odvedla dobrou práci v oblasti vyhledání pramenů – pečlivě vyhledala daný heraldický materiál, ale v oblasti interpretace, tedy toho „co tím majitelé zamýšleli“, se mohla pustit přece jenom více do hloubky. Práce tak působí dosti materiálově a na interpretaci zjištěných jevů nezbyl zřejmě čas ani síly. Chybí také dobový kontext, přičemž např. pro novogotickou přestavbu hradu a úpravy v duchu romantismu se nabízí řada odborné literatury ke srovnání s principy těchto hnutí či směrů a jejich vztahu k minulosti.

Některá tvrzení autorky jsou dosti sporná, a byť se zdá, že se opírají o odbornou literaturu, prozrazují v lecčems její nepřesné pochopení. Opravdu erb vypovídá o „typických vlastnostech“ rodu. Existuje vůbec nějaká typická vlastnost rodu? Členové každého rodu jsou často tak odlišné osobnosti, že o vlastnostech, což ke spíše veličině osobnosti, lidské duše či ducha, bych zde nehovořil. Spíše lze hovořit o hodnotách či tradicích, které může rodová symbolika vyjadřovat, ale rozhodně ne o vlastnostech. Jak může erb vypovídat o vlastnostech někoho, kdo se třeba narodil sto let po vytvoření erbu?

Některé formulace jsou dosti krkolomné a leckdy vyznívají až komicky a je znát, že autorka se svým rodným jazykem místy dosti zápasí. Např. věta „Síň předků je bývalá hradní kaple, kde kněz sloužil mši pro hradního pána, aby se nemusel setkat s čeládkou.“ Vypadá to tak, že mše byl sloužena za účelem, aby se pán vyhnul styku s poddanými. A hned věta další, která špatným použitím přivlastňovacích zájmen máte celý smysl výpovědi – mluví se o slavné „minulosti hradu a jeho rodu“ což je nesmysl. Autorka měla na mysli rod hraběte Dauna, čemuž ale neodpovídá gramatický stránka věty (špatně použité zájmeno svému – jeho). Objevují se též věty, které vlastně nejsou větami: „Renesanční štít, v jehož poli se nacházejí dvě překřížené ostrve.“ (s. 26)

Objevují se i některé terminologické chyby, např. označení „probošt konzistoře“. Probošt je dignita v kapitule či v církevním řádu, ale pro konzistorní úředníky se používají jiné názvy funkcí, např. kancléř, přisedící ... Samozřejmě probošt, mohl být zároveň úředníkem konzistoře, ale termín „probošt konzistoře“ se mi nejeví jako správný. Podobně symbol mitry nesignalizuje příslušnost k církvi, ale k církevní hierarchii, což je rozdíl (s. 30).

Přepisy latinských textů jsou místy asi nesprávné – chybí rozepsání zkratek (s. 30).

Dále by mě zajímalo, zda na epitafu hraběte Františka Dauna jsou opravy uvedeny pouze měsíce a roky narození a úmrtí nikoli dny, jak to vysvětluje z autorčina přepisu na s. 31. Autorka uvádí, že na rukojeti zbraně je vytepan „úplný erb ... s červeným polem“. Zajímalo by mě, jakým způsobem může být vytepano červené pole (s. 32).

V textu jsou často popisovány různé artefakty, na nichž nalézáme rodové erby. Žel však často není přesně specifikováno, z jaké doby ony artefakty pocházejí (např. porcelán po baronu Haasovi – nechal

si jej vytvořit pro sebe, nebo porcelán zdědil a jde tudíž o předměty staršího data?) Totéž se týká již zmíněné zbraně s erbem Haugwitzů. Řada popisovaných erbů na předmětech se pak vznášá v časovém vzduchoprázdnu a vzhledem k tomu, že autorka zvolila pro svoji práci časové vymezení od středověku do roku 1945, a nějak vnitřně práci chronologicky nedělí, tápe čtenář často v tom, z jaké doby mohou zmiňované artefakty pocházet. Přesnější časové určení u každého pojednávaného artefaktu by textu prospělo. Ani o síni předků a tanečním sále se nedovídáme, kdy přesně byly vytvořeny, přitom jsou považovány z hlediska tématu za velmi důležité. Navíc novogotickou úpravu kaple nechal dle textu na s. 21 provést Jindřich Daun, ale jinde (s. 25) píše autorka, že do romantické podoby ji nechal přestavět František hrabě Daun, což byl otec zmíněného. Autorka nikde neuvádí data zmíněných přestaveb ani letopočty udávající dobu života příslušníků rodu, což čtenáři ztěžuje orientaci v čase i rodových vazbách. Výhradu mám také k názvu práce, resp. k tomu, že v něm obsažený středověk, není v textu vůbec zastoupen (resp. jednou jedinou pečeti; s. 34).

Historický komentář, který je pokusem o interpretaci pramenného výzkumu, je dosti kusý a velmi obecný. Začíná dosti vágní informací: „Vizuální kultura měla svůj význam od raného středověku do nejnovějších dob.“ Jaký význam? Pro koho a v čem? Navíc vizuální kultura měla svůj význam už od pravěku, jak je patrné z jeskynních maleb, rytin na nástrojích, plastik ... pravěkého člověka. Další věť, že zrak nahrazoval lidem schopnost číst, nerozumím ani v nejmenším (s. 42).

Práce je také graficky dosti nepřehledná: např. mohly být aspoň vynecháním řádku odděleny dílčí podkapitoly. Objevují se nejednotnosti v typografii – nejednotné použití pomlček a rozdělovníků (krátké a dlouhé pomlčky apod.).

I přes výše uvedené výtky spatřuji v práci přínos pro poznání dějin hradu Bítov, pro život aristokracie v novověku i pro heraldická a sfragistická bádání. Text splňuje požadavky kladené na bc. práce, a proto jej doporučuji k obhajobě.